Наукові перспективи
Видавнича група

Успіхи досягнення у науці

№3(13)
2025

Ми висвітлимо ваші професійні здобутки

серія “Управління та адміністрування”
серія “Соціальні та поведінкові науки”
серія “Освіта”
серія “Право”

Інститут держави і права імені В.М.Корецького НАН України

Видавнича група «Наукові перспективи»

Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління

«Успіхи і досягнення у науці»

(Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)

№ 3(13) 2025

Київ – 2025

V.M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine

Publishing Group "Scientific Prospects"

All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public Administration

«Successes and Achievements in Science»

(Law Series, Education Series, Management and Administration Series, Social and Behavioral Sciences Series)

№ 3(13) 2025

Kyiv – 2025

ISSN 3041-1254 Online

УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)

DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3(13)

“Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)”: журнал. 2025. № 3(13) 2025. С. 946.

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 18.03.2025, № 8/3-25)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України # 582 від 24.04.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 081 Право; 281 Публічне управління та адміністрування; 073 Менеджмент, 076 Підприємництво та торгівля, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 051 Економіка

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання, Християнської академії педагогічних наук України

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних, соціальних, поведінкових наук, освіти, права, а, також, управління та адміністрування з метою їх впровадження у сучасний освітній простір

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Крусян Анжеліка Романівна – *Вчений секретар Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна).*

Редакційна колегія:

Члени редакції журналу з галузі знань "Право":

1. Кваша Оксана Олександрівна – доктор юридичних наук професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна)
2. Булкат Марина Сергіївна - доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «УКРАЇНА», науковий консультант департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду (Київ, Україна)
3. Драган Олена Василівна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна)
4. Тимченко Геннадій Петрович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України (Київ, Україна)
5. Губанов Олег Олександрович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри службового та медичного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
6. Канцір Володимир Степанович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права і процесу Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
7. Світличний Олександр Петрович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
8. Оробець Костянтин Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, асистент кафедри кримінально-правової політики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)
9. Кришевич Ольга Володимирівна - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
10. Тимчишин Андрій Михайлович - доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Івано-Франківська філія (Івано-Франківськ, Україна)
11. Шевчук Олександр Михайлович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичниого університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

Члени редакції журналу з галузі знань "Управління та адміністрування":

1. Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Генерального штабу Збройних Сил України, Президент Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління (Київ, Україна)
2. Пахомова Тетяна Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Навчально – наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
3. Мельниченко Олександр Анатолійович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Харківського національного медичного університету Міністерства охорони здоров'я України (Харків, Україна)
4. Ситник Григорій Петрович - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
5. Андріяш Вікторія Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна)
6. Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та економіки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського (Київ Україна)
7. Кухарчук Петро Михайлович - доктор філософії в галузі 28 публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (Вінниця, Україна)
8. Василенко Надія Володимирівна - доктор філософії в галузі 0-11– Науки про освіту, магістр Публічного управління та адміністрування, професор, професор кафедри управління та адміністрування Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (Вінниця, Україна)
9. Новаченко Тетяна Василівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління факультету №4 Донецького державного університету внутрішніх справ
10. Грищенко Ірина Миколаївна - доктор наук з державного управління, доцент, заступник директора з наукової роботи ННІ неперервної освіти і туризму Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
11. Гончарук Наталія Трохимівна - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)
12. Мосора Лариса Степанівна - кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Івано-Франківськ, Україна)
13. Клименко Анастасія Сергіївна - доктор філософії в галузі 28 публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», директор центру підвищення кваліфікації кадрів, доцент кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
14. Улько Євгеній Миколайович - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та бізнесу Державного біотехнологічного університету Старший науковий співробітник відділу інноваційної економіки, зовнішніх зв'язків та інформатизації наукових досліджень ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського»
15. Логоша Роман Васильович - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри аграрного менеджменту та маркетингу Вінницького національного аграрного університету (Вінниця, Україна)
16. Безена Іван Михайлович - кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (Дніпро, Україна)
17. Зелінська Галина Олексіївна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри прикладної економіки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Івано-Франківськ, Україна)
18. Канцір Ірина Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
19. Леонов Ярослав Володимирович - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджмент фізичної культури Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)
20. Карпінський Борис Андрійович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
21. Антипенко Надія Василівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
22. Гой Наталія Василівна - спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, кандидат економічних наук, доцент кафедри управління та бізнес-адміністрування Прикарпатського університету імені Василя Стефаника
23. Брік Світлана Володимирівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна)

Члени редакції журналу з галузі знань "Соціальні та поведінкові науки":

1. Залуцька Христина Ярославівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка», (Львів, Україна)
2. Карпенко Лідія Миколаївна - доктор економічних наук, професор, міжнародний професор, професор кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
3. Македон Вячеслав Владиславович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
4. Квасній Любов Григорівна - кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри математики та економіки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
5. Ходаківський Володимир Миколайович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету (Житомир, Україна)
6. Угоднікова Олена Ігорівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельного господарства Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова (Харків, Україна)
7. Слободянюк Ольга Василівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри національної економіки національної економіки Національного університету «Одеська юридична академія», (Одеса, Україна)
8. Грабарєв Андрій Володимирович - кандидат економічних наук, доцент кафедри інформатики та системології КНЕУ, (Київ, Україна)

Члени редакції журналу з галузі знань "Освіта":

1. Гончарук Віталій Володимирович - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри хімії та екології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
2. Гумеїр Гусейн Ахмедов - доктор педагогічних наук, професор (Баку, Азербайджан)
3. Дергач Маргарита Альфрітівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії (Запоріжжя, Україна)
4. Зеленська Людмила Дмитрівна - доктор педагогічних наук, професор, декан факультету історії і права, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Харків, Україна)
5. Козубцов Ігор Миколайович - доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри бойового застосування засобів зв'язку (доцент кафедри військово-гуманітарних дисциплін) Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (Київ, Україна)
6. Красницька Ольга Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук Національного університету оборони України (Київ, Україна)
7. Лаппо Віолетта Валеріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і психології, Коломийський навчально-науковий інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Коломия, Україна)
8. Литовченко Ірина Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
9. Миколайко Володимир Валерійович - кандидат педагогічних наук, доцент, Проректор з міжнародних зв'язків та стратегічного розвитку Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
10. Ненько Юлія Петрівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної мовної комунікації Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України (Черкаси, Україна)
11. Островська Маріанна Ярославівна - кандидат педагогічних наук, Доктор філософії в галузі педагогіки, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, (Берегово, Україна)
12. Поліщук Наталія Миколаївна - доктор філософії, викладач кафедри медико-біологічних основ фізичної культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань. Україна)
13. Синекоп Оксана Степанівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" (Київ, Україна)
14. Чугай Оксана Юріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний університет імені Ігоря Сікорського», (Київ, Україна)
15. Шулигіна Раїса Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© Видавнича група «Наукові перспективи», 2025
© Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління, 2025
© Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2025

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Право»

Hrutman L.O. 15
FOREIGNERS AND STATELESS PERSONS IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS: PROCEDURAL STATUS, RIGHTS, AND DUTIES

Бондарчук І.О. 26
ГНОСЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПРАВА

Гаєвая О.В., Гаряєва Г.М., Перевалова Л.В. 38
ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН ПОХИЛОГО ВІКУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Гаран (Стукаленко) О.В. 49
ГНОСЕОЛОГІЧНІ МОМЕНТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ ООН

Демчишак Ю.Ю., Петрончак Ю.О. 62
ДЕЛІКТ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ І ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИЙ ЗЛОЧИН: ДО ПИТАННЯ ПРО МІЖНАРОДНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА КОМПЕНСАЦІЮ ЗАВДАНОЇ НИМИ ШКОДИ

Іваночко С.Л. 72
БЮДЖЕТНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Карпінська Н.В., Ленгер Я.І. 84
ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ (ВИМУШЕНОЇ) МІГРАЦІЇ

Куцик К.В., Кирдан Б.В. 95
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ (НА ПРИКЛАДІ СПРАВ ПРО ВИЗНАННЯ СПАДЩИНИ ВІДУМЕРЛОЮ)

Любавіна В.П., Худина О.В. 113
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ СЛІДЧОГО СУДДІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Машиніченко О.А. 122
ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ КЕРІВНИКА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Миронюк Р.В. 131
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Морозова О.М., Морозова Л.П. 143
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ НА ВИКОНАННЯ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Опацький Р.М. 153
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ ЗАКОННИХ ВИМОГ ПОСАДОВИХ ОСІБ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ

Пироговська В.О., Маслова Н.Г., Рудой К.М. 162
ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА НА АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО УКРАЇНИ

Савкін О.С. 177
ІСТИНА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА МОРАЛЬНИЙ УНІВЕРСАЛІЗМ

Сівков С.В. 189
ПОНЯТТЯ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ

Собкович О.В. 201
ГЕНЕЗА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ СТРАХУВАННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У НЕБАНКІВСЬКОМУ ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ В УКРАЇНІ

Телійчук В.Г., Серемчук К.В. 210
ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Чекіс Р.Я. 219
МІСЦЕВЕ ОПОДАТКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

СЕРІЯ «Управління та адміністрування»

Stanislavyk O.V., Kovalenko O.M. 230
DIGITALIZATION OF PERSONNEL MANAGEMENT: CURRENT TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Андрусів У.Я., Чучук Ю.В. 245
СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТРЕЙДИНГУ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ: МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ТОРГІВЛЕЮ ЕНЕРГОНОСІЇВ В УКРАЇНІ

Атаманчук Ю.М. 257
АВТОМАТИЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ШІ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Борисенко О.П., Каблука М.В. 267
РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОДАТКОВІЙ СФЕРІ

Величко Л.Ю., Білоконь М.В. 280
УТОЧНЕННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ В ПОВОЄННІЙ СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Весоловська М.К. 296
СИНЕРГІЯ ЕМОЦІЙНОГО ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ: ПЕРСПЕКТИВИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Волчек Р.М., Москалюк Г.О. 311
ЛІДЕРСЬКІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Георгіаді Н.Г., Кубант А.А. 324
МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ АДАПТАЦІЙНИХ ДО РИНКОВИХ ФЛУКТУАЦІЙ СИСТЕМ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ

Дашутіна Л.О. 338
ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ОДНА ІЗ ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ УСПІШНОГО МЕНЕДЖЕРА В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ПОСИЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дзюндзюк В.Б., Хольченков М.О. 348
УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Дзюрах Ю.М., Амізян А.А. 361
МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Дранус В.В., Дранус Л.С. Лункіна Т.І., Прокопишин О.С. 373
ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Животова С.Г. 385
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ В ДУАЛЬНІЙ ОСВІТІ: РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Іваницька О.М., Гермаш Ю.О. 395
РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Іваній О.М. 406
МІЖСЕКТОРНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Карпенко Г.В. 419
УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЯКОСТІ ЖИТТЯ У СУСПІЛЬСТВІ РИЗИКУ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Кічмаренко О.Д., Платонова Є.В., Платонов В.В. 431
УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЯМИ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ СКРАМУ

Клюцевський В.І., Плющ Р.М., Лопушинський І.П., Башинський І.А. 443
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ

Копитко В.І., Копитко О.В. 453
МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ: АДАПТАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ КОРПОРАЦІЙ

Криштанович М.Ф., Проць Р.Р. 463
ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ В УМОВАХ ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ: РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Кухарчук П.М., Поважук О.П. 473
МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Крутій О.М. 482
ПРОЄКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

494
Латишева В.В., Озернюк Г.В.
ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА РОЗВИТОК ІНСТРУМЕНТІВ ЦИФРОВОЇ ПАРТИСИПАЦІЇ В УКРАЇНІ

Липовська Н.А., Сахарова К.О. 508
ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ВИХОВАННЯМ ПАТРІОТІВ-ПАСІОНАРІЇВ ЗАСОБАМИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Лозяк Ю.М. 516
ЦИФРОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ: ФІЛОСОФСЬКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

Манець С.В. 529
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Микитась І.М. 542
СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ

Михальчук В.М., Шевченко Я.О. 554
РОЗВИТОК ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ДЕРЖАВНИХ ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Плахотнюк Р.В. 565
ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ПЕРІОДИ ОСОБЛИВИХ УМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Поступна О.В. 576
ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗАХИСТУ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ: ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Русин-Гриник Р.Р., Ханас І.Ю., Ляхович Н.М. 592
МІСЦЕВІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ НІВЕЛЮВАННЯ

Ситник Г.П., Заворітня Г.П. 601
ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК ВИКЛИК НАЦІОНАЛЬНІЙ СТІЙКОСТІ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ РЕАГУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ДОСВІДУ УКРАЇНИ

Ситник Г.П., Орел М.Г., Заворітня Г.П. 614
ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ ЗУМОВЛЕНИХ ЗНИЖЕННЯМ РІВНЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ

Тараненко Ф.В. 637
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ОМБУДСМАНА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Терещенко Т.В., Лалуєва Н.М. 648
СТІЙКІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ БЕЗПЕКОВИХ УМОВАХ

Хорошко О.В., Петровський О.О., Боровиков О.В. 661
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ

Чорненька О.Б. 681
ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ: НОВІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Швець Д.В., Кісіль З.Р., Копитко М.І. 690
ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ: УПРАВЛІНСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Шевчук І.В. 703
РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ РАД У РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ ЩОДО ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Шпак Ю.В., Драган І.В., Метельський Д.О. 711
СТАНДАРТИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ГРОМАДСЬКОГО СЕКТОРУ

Ясюк О.М., Дєгтяр О.А. 727
МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УКРАЇНІ

СЕРІЯ «Соціальні та поведінкові науки»

Olshanskyi A. 739
THE ROLE OF THE US IN THE GLOBAL EXPORT OF QUEEN BEES AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT

Olshanskyi A. 751
ECONOMIC EFFICIENCY OF IMPLEMENTATION AND CONTRIBUTION TO THE APITHERAPY INDUSTRY OF THE "BEE MEDICAL BED IN A PYRAMID" IN THE USA

Voznyuk O.V., Kubitskyy Yu.S. 765
SYNERGETIC APPROACH TO MANAGEMENT ACTIVITIES IN ECONOMIC PROCESSES

Арсененко І.А., Арабаджи О.С., Донець І.А., Донченко Л.М., Непша О.В. 775
ОРГАНІЗАЦІЯ АДАПТИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР І СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДОСТУПНОСТІ

Георгіаді Н.Г., Стефанський Ю.С. 787
РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ АКТИВІЗУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ НА ЗАСАДАХ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Дяченко Т.О. 800
ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ключка О.В., Давиденко Н.М. 814
СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Короленко О.Б., Ртищев С.А., Рябикіна К.Г. 827
ЛОГІСТИКА ТА УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАЧАННЯ У РОЗДРІБНОМУ БІЗНЕСІ

Котвицька Н.М., Казанко Р.М., Орябинський А.С., Котвицький А.Ю. 842
МЕХАНІЗМИ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ТА МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Локтіонова Я.Ф., Шаршун Ф.К., Беседа М.В. 854
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ НЕВИЗНАЧЕНІСТЮ БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЄКТІВ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Онушканич Я.В., Ханик Т.Я., Гілета О.І. 870
РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ: РОЛЬ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ІНВЕСТИЦІЙ

Орел А.М., Янко С.В., Паранькевич М.І. 879
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Прокопенко Н.С., Глухов М.О. 892
СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ СФЕРИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Савко В.В. 906
МІКРОЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ ЗАСНОВАНА НА ІМІДЖІ, ЯК НАСЛІДОК ЦИФРОВІЗАЦІЯ РИНКУ ЮРИДИЧНИХ ПОСЛУГ

Соболєва Г.Г., Ноженко Б.О. 919
КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Чайковський О.В. 931
ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЗЕЛЕНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ: ВІЙСЬКОВИЙ СТАН ТА ПОВОЄННІ ПЕРСПЕКТИВИ

УДК 343.9

https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3(13)-113-121

Любавіна Вікторія Петрівна кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та процесу, Державний податковий університет, м. Ірпінь, тел.: (097) -98-56-104, https://orcid.org/0000-0003-4715-1749

Худина Олег Васильович здобувач ступеня доктора філософії 2022 року вступу, Державний податковий університет, м. Ірпінь, тел.: (067)-693-09-53, https://orcid.org/0009-0007-3639-8734

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ СЛІДЧОГО СУДДІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Анотація. У статті аналізуються особливості процесуального статусу та діяльності слідчих суддів у низці зарубіжних держав. Особлива увага звертається на досвід розвинених країн. Відзначено історичні аспекти «слідчого судді».

Слід зазначити, що зобов'язані зазначеним суб'єктам кримінально-процесуальних правовідносин обов'язки різні, як різні і завдання, що стоять перед ними. Спектр їх надзвичайно широкий: від провадження попереднього розслідування, закріплення доказів, отриманих у ході розслідування злочину, до контролю за цією діяльністю та направлення кримінальних справ до суду для вирішення їх по суті. Розглянуто існування інституту слідчих суддів у європейських державах.

Проведений порівняльний аналіз дозволяє стверджувати, що загальною тенденцією розвитку кримінально-процесуального права країн континентальної Європи є його зближення з англо-саксонською правовою моделлю, основу якої є змагальний процес. Водночас відповідна динаміка аж ніяк не свідчить про поглинання континентальної моделі. Елементи змагальності впроваджуються у процесуальне право європейських країн поступово, з урахуванням особливостей культури, традицій та менталітету кожної конкретної держави.

Розкрито поняття механізму правового регулювання, оскільки саме це дозволить теоретично осмислити, як і які правовідносини за участю даного суб'єкта виникатимуть, розвиватимуться та реалізовуватимуться у зв'язку з конкретними юридичними фактами. Саме механізм правового регулювання дозволяє, з одного боку, використовувати весь набір юридичного інструментарію для закріплення, охорони, захисту, регулювання та вдосконалення суспільних відносин з метою їх позитивного розвитку», а, з іншого, побачити,

«як відбувається трансформація норм права, правових установлень у правомірну поведінку суб'єктів, з яких стадій і як можна усунути ці перешкоди». Таким чином, механізм правового регулювання забезпечує практичну реалізацію поставлених законодавцем цілей та гарантує досягнення запланованого у праві результату.

Проаналізовано структуру та визначено зміст (елементи) теоретико-правової моделі процесуального статусу слідчого судді. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства.

Ключові слова: слідчий суддя, попереднє розслідування, доказ, скарга, клопотання, слідча дія, судовий контроль, кримінальний процес, слідчий суддя, судове розслідування, змагальність, незалежність, права людини.

Lyubavina Viktoriia Petrivna Candidate of Law, Associate Professor of the Department of Criminal Law and Procedure, State Tax University, Irpin, tel.: (097) -98-56-104, https://orcid.org/0000-0003-4715-1749

Khudina Oleg Vasilyevich candidate for the degree of Doctor of Philosophy, 2022 year of entry, State Tax University, Irpin, tel.: (067)-693-09-53, https://orcid.org/0009-0007-3639-873

LEGAL REGULATION OF THE CRIMINAL PROCEDURAL STATUS OF THE INVESTIGATING JUDGE UNDER THE LEGISLATION OF FOREIGN COUNTRIES.

Abstract. The article analyzes the features of the procedural status and activities of investigating judges in a number of foreign states. Special attention is paid to the experience of developed countries. The historical aspects of the «investigating judge» are noted.

It should be noted that the duties owed to the specified subjects of criminal procedural legal relations are different, as are the tasks facing them. Their spectrum is extremely wide: from conducting a preliminary investigation, securing evidence obtained during the investigation of a crime, to monitoring this activity and referring criminal cases to court for their resolution on the merits. The existence of the institute of investigating judges in European states is considered.

The comparative analysis conducted allows us to assert that the general trend in the development of criminal procedural law in continental European countries is its convergence with the Anglo-Saxon legal model, the basis of which is the adversarial process. At the same time, the corresponding dynamics do not at all indicate the absorption of the continental model. Elements of adversarialism are introduced into the procedural law of European countries gradually, taking into account the peculiarities of culture, traditions and mentality of each specific state.

The concept of the mechanism of legal regulation is revealed, since this is what will allow us to theoretically comprehend how and what legal relations with the participation of a given subject will arise, develop and be implemented in connection with specific legal facts. It is the mechanism of legal regulation that allows, on the one hand, to use the entire set of legal tools to consolidate, protect, defend, regulate and improve social relations with the aim of their positive development", and, on the other hand, to see "how the transformation of legal norms, legal provisions into the lawful behavior of subjects occurs, from what stages and how these obstacles can be eliminated". Thus, the mechanism of legal regulation ensures the practical implementation of the goals set by the legislator and guarantees the achievement of the result planned in law.

The structure is analyzed and the content (elements) of the theoretical and legal model of the procedural status of the investigating judge are determined. Proposals are formulated to improve the current legislation.

Keywords: investigating judge, preliminary investigation, evidence, complaint, motion, investigative action, judicial control, criminal process, investigating judge, judicial investigation, adversarial, independence, human rights.

Постановка проблеми. Вивчення кримінального процесу зарубіжних держав розширює юридичний кругозір і дозволяє скласти уявлення про існуючі альтернативні підходи до регулювання кримінально-процесуальних відносин і протікає в них рамках кримінально-процесуальної діяльності, до побудови того чи іншого процесуального інституту, не замикаючись виключно на чинному вітчизняному законодавстві. Це дає можливість критично оцінити останнє та зрозуміти, що відбуваються у ньому зміни.

Звернення до зарубіжних кримінально-процесуальних інститутів дозволяє поглянути на наш правопорядок з позиції міжнародного досвіду, а, отже, точніше визначити його місце серед основних правових систем сучасності.

При цьому аналіз іноземного досвіду організації дізнання, попереднього слідства, розгляду справи по суті та перевірочних стадій дозволяє краще зрозуміти вітчизняний підхід до їх побудові, виявити його сильні та слабкі сторони, визначити, наскільки він відповідає сучасним міжнародним та європейським стандартам захисту прав особи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання кримінально-процесуального статусу слідчого судді знайшли своє відображення в наукових працях таких учених, як: І.В. Гловюк, А.Р. Туманянц, Н.П. Сизова, Ю.І. Крючко, І.В. Назарова, Р.Р. Трагнюк, В.О. Кряжкова, Л.О. Сергієнко, А.В. Пономаренко, О.О. Юхна та інших вчених.

Метою статті є аналіз зарубіжного досвіду щодо теоретико - правової моделі процесуального статусу слідчого судді як самостійного учасника кримінально-процесуальних правовідносин у досудовому провадженні сучасного кримінального процесу.

Виклад основного матеріалу. Сутність правосуддя полягає в тому, щоб за допомогою встановлених процедур суддя, розглянувши кримінальну справу за суттю, об'єктивно та справедливо вирішив кримінально-правовий спір. Навпаки, у межах судового контролю суд, не розглядаючи питань винності особи, робить висновок про дотримання конституційних прав громадян при провадження у кримінальній справі, законності та обґрунтованості їх обмеження.

Таким чином, суд вирішує наявну кримінально-процесуальну суперечку. Виходячи з цього, можна дійти висновку про необхідності диференціації функцій правосуддя та судового контролю.

Розглядаючи процесуальну фігуру слідчого судді у кримінальному процесі розвинених країн, слід зазначити, що його роль, функції та правове становище багато в чому визначаються прийнятою у конкретному національному законодавстві моделлю кримінального судочинства.

Як відомо, у доктрині кримінального процесу виділяють дві основні моделі («правові сім'ї») - англосаксонську та романо-германську (континентальну), та розрізняють чотири основні форми кримінального процесу – обвинувальний, розшуковий (інквізиційний), змагальний та змішаний [5, с. 61].

Зазначені форми характеризуються певними завданнями, що стоять перед кримінальним судочинством, системою формування доказів, правилами та цілями доведення, процесуальним становищем його учасників, їх роллю та реалізованою ними процесуальною функцією тощо.

У країнах, що сприйняли англосаксонську модель, досудове провадження, або як його ще називають поліцейське розслідування, полягає в діяльності поліції щодо виявлення та збирання доказів, а також формування звинувачення спеціальним органом.

Однак, слід зазначити, що ця діяльність поліції не є настільки ж значущою для вирішення справи по суті, як у континентальному процесі, важливим визнається лише те, що відбувається в суді, під час судового провадження. Ця модель характеризується змагальністю судового провадження, пасивністю суду у вирішенні спору між сторонами, відсутністю у суду завдання щодо встановлення істини (так, визнання обвинуваченим своєї провини виключає офіційне дослідження судом пред'явленого обвинувачення), самостійністю обвинуваченого по відстоюванню своїх інтересів у вирішенні питання про свою вину.

У країнах з романо - германською моделлю велика увага приділяється правовому регулюванню та досудового провадження, та розгляду справи в суді. Попереднє розслідування у цих країнах здійснюється у формі дізнання (розшукові та слідчі дії поліції та прокуратури) та попереднього слідства, що здійснюється лише у справах, що становлять складність, а також у злочинах, що належать до категорії тяжких. Цій моделі властива активність суду за

відносної пасивності сторін та покладання на нього обов'язки щодо встановлення істини, залежність обвинуваченого від органів кримінальної юстиції у вирішенні питання про його винність [6, с. 174].

Аналізуючи сучасні закордонні підходи до правового регулювання кримінально-процесуального статусу слідчого судді, слід відмітити, що протягом свого існування французький інститут слідчого судді зазнав серйозних змін, які, перш за все, торкнулися реалізовані ним процесуальні функції. У міру свого розвитку, поряд з функцією попереднього слідства, він у своїй діяльності став реалізовувати і додаткові юрисдикційні функції, наприклад, судового контролю за законністю застосування заходів процесуального примусу та проведення слідчих дій, які стосуються конституційних прав громадян.

Слід зазначити, що інститут слідчого судді активно і досить успішно функціонує у кримінальному процесі низки зарубіжних країн (Франція, Німеччина, Казахстан, Україна, Латвія, Молдова).

Так, кожній із зазначених моделей характерний свій підхід до доведення, поділу кримінально-процесуальних функцій, що реалізуються в діяльності владних учасників кримінального судочинства, які покладені на конкретних суб'єктів.

Для цього дослідження цікавлять діяльність посадових осіб, які здійснюють досудове провадження в таких країнах романо-германської моделі кримінального судочинства, як Франція та Німеччина, на чому ми зупиняємося докладніше.

У Франції слідчі, що проводять попереднє слідство, мають суддівський статус, тому називаються «слідчими суддями» (juge d'instruction). Але в процесуальному сенсі вони мають такі ж повноваження, як і наші слідчі (виконувати слідчі дії, виявляти винних, припиняти кримінальну справу, звинувачувати тощо). У Франції інститути судового контролю та судового санкціонування складалися протягом двох століть. Вони запровадили законом від 17 липня 1970 р. і почали активно застосовуватися за участю слідчого суді.

Слідчий суддя - провідний учасник романського попереднього слідства. Вперше постать слідчого судді з'явилася у законодавстві Франції 1810 р. з ухваленням знаменитого «наполеонівського» Кодексу кримінального розслідування. Фактично він створив для країн континентальної Європи систему попереднього слідства, центральною фігурою якого став слідчий суддя, який перебуває при суді першої інстанції. Недарма Бальзак влучно зазначав, що «у Франції є людина могутніша, ніж король, ніж міністр юстиції, могутніша, ніж парламент. Це - слідчий суддя» [3, с. 117].

Відповідно до ст. 72 чинного КПК Франції слідчий суддя є власне органом розслідування, а не контролюючим судовим органом у класичному розумінні, покликаним до перевірки законності та обґрунтованості рішень

органів розслідування. 15 червня 2000 р. у Франції було прийнято закон, відповідно до якого поряд зі слідчим суддею у кримінальному судочинстві було запроваджено посаду «судді зі свобод і ув'язнення». Як випливає з найменування цього інституту, даний суддя здійснює з ініціативи сторін санкціонування взяття під варту та продовження терміну цього запобіжного заходу.

В італійському кримінальному процесі фігура слідчого судді з'явилася 1930 р. Слідчий суддя міг проводити слідчі дії та давати доручення про їх проведення поліції та вирішував питання про взяття обвинуваченого під варту та застосування інших запобіжних заходів. У 1988 р. інститут слідчого судді Італії було скасовано, а окремі функції слідчого судді передано суддям, які вирішують кримінальні справи по сутті. Функцію ж розслідування було передано органам кримінального переслідування – прокуратурі та поліції, саме розслідування будується за моделлю англо-американського змагального процесу. Проте в Італії є посада судді з попереднього розслідування. Він здійснює судовий контроль за органами попереднього слідства, а також санкціонування взяття під варту, слідчих дій, що обмежують конституційні права особи, судове закріплення (протоколювання) показань свідків.

В Іспанії створено спеціалізовані слідчі суди, які є органами кримінального переслідування. Слідчі судді мають вельми широкі повноваження, проте діють лише по найскладніших кримінальних справах (підсудним суду присяжних). Вони проводять змагальні попередні слухання, здійснюють санкціонування заходів процесуального примусу та розгляд скарг на дії та рішення органів, які здійснюють попереднє розслідування, проводять судово-слідчі дії за клопотанням сторін, приймають рішення про призначення судового розгляду. Вони входять до суддівського корпусу, але не можуть брати участь у розгляді по суті тих справ, у яких вони брали участь. Можна стверджувати, що даний варіант є найефективнішим.

У Грузії Слідчий суддя (суддя – магістрат) не є органом кримінального переслідування та перебуває у штаті спеціалізованих слідчих судів.

Далі звернемося до досвіду Німеччини. Німецьке законодавство до 1974 року містило інститути дільничних суддів та власне слідчого судді. Дільничний суддя - це судовий орган, який розглядає кримінальні справи невеликої складності по суті першої інстанції. При цьому передбачено можливість провадження дільничним суддею попереднього слідства за дорученням земельного суду, а також у розпорядчому засіданні, якщо обвинувачений заявляв клопотання про витребування додаткових доказів, а справа не прямувала на дослідження. Отже, повноваження дільничного судді мають забезпечити легітимність доказів.

Слідчий суддя у Німеччині раніше був органом, який здійснював попереднє слідство та застосування заходів процесуального примусу. Для

німецького слідчого судді характерна залежність від прокурора. Розпочати розслідування він міг лише після рішення прокурора про це. Для направлення закінченого розслідуванням справи до суду слідчий суддя мав направити всі матеріали прокурору, який вирішував питання щодо достатності проведеного розслідування для порушення публічного обвинувачення. У 1974 р. у Німеччині було проведено реформу попереднього слідства - інститут попереднього слідства скасовано, як і постать слідчого судді.

Порівняно нещодавно в судову систему Німеччини було запроваджено спеціальний суддя (Ermittlungsrichler), який здійснює вирішення питань судового контролю та судового санкціонування:

- про взяття обвинуваченого під варту, тимчасове поміщення у психіатричний стаціонар;
- про прослуховування телефонних переговорів;
- про подальше санкціонування обшуку у приміщенні, проведеного без судового рішення поліцією;
- про перевірку законності та обґрунтованості ключових актів поліції чи прокуратури, пов'язаних із розслідуванням.

У Нідерландах також є посада слідчого судді – rechter-commissaris (суддя по слідству). Він одночасно виконує функції розслідування щодо допитів свідків і підозрюваного і судового санкціонування арешту терміном трохи більше 10 діб та окремих слідчих дій.

Для виконання названого завдання слідчий суддя має бути наділений такими повноваженнями:

1) з контролю законності та обґрунтованості порушення стороною звинувачення кримінального переслідування пред’явлення стороною звинувачення первісного звинувачення; зупинення попереднього розслідування;

2) за призначенням на стадії розслідування – в умовах судового засідання з участю сторін – судових експертиз лише з власної ініціативи;

3) щодо надання дозволу органам попереднього розслідування на проведення оперативно-розшукових заходів, що обмежують конституційні права особистості, застосування запобіжних заходів тощо;

4) за розгляду скарг на дії (бездіяльність) та рішення органів попереднього розслідування [1].

У Німеччині попереднього слідства взагалі немає (з 1974 року). Там є судовий контроль за прокурорсько-поліцейським дізнанням, який залежно від завантаженості судів, кількості в них суддів тощо здійснює або рядовий суддя, який одночасно виконує в суді інші функції (з розгляду цивільних та кримінальних справ тощо), або знов-таки рядовий суддя, якого голова суду спеціально «посадив» на розгляд питань. У процесуальному значенні в рамках конкретної справи він, за традицією, називається «слідчим суддею» (ermittlungrichter).

Незважаючи на те, що Німеччина, так само як і низка інших країн, згодом відмовилися від інституту слідчого судді як неефективного, науковий аналіз досвіду його функціонування та дослідження низки проблем, з цим пов'язаних, дозволив виявити певну тенденцію, що свідчить про зміні співвідношення реалізованих цим суб'єктом функцій: виключення слідчої функції та посилення функції судового контролю [3, с. 289].

Розгляд основних моделей побудови аналізованого інституту в країнах континентальної Європи дозволяє дійти висновку про те, що очевидна тенденція щодо поділу функцій розслідування злочинів, яка часто передається від судових органів до рук органів кримінального переслідування та функцій судового контролю та санкціонування, виконання яких покладається на спеціалізованих суддів. Поєднання їх представляється неефективним і суперечить природі судової влади, покликана вирішувати суперечку між сторонами, а чи не розкривати злочину. Поєднання в одних руках суто судових (юрисдикційних) функцій (вирішення спорів між сторонами, прийняття рішень, що обмежують конституційні права особистості) і повноважень щодо збирання доказів не відповідає вимогам змагального імперативу і несе загрозу створення в досудовому провадженні адміністративного за своєю сутністю [2, с. 151].

Слідчий суддя у законодавстві низки країн «ближнього зарубіжжя» також реалізує у своїй діяльності функцію судового контролю та виступає у кримінальному судочинстві держав із змішаною формою кримінального процесу фактично гарантом дотримання та захисту прав, свобод та інтересів підозрюваних та обвинувачених осіб у стадії досудового розслідування кримінальної справи. У кримінальному процесі такий учасника дозволяє забезпечити змагальну побудову порядку дозволу відповідних питань, що виникають на досудових стадіях провадження у кримінальній справі.

Висновок. Отже, підсумовуючи слід зазначити, що необхідність знання основних особливостей провадження у кримінальних справах в іноземних державах обумовлена потребами міжнародного співробітництва у сфері кримінального судочинства.

В рамках цього дослідження було з’ясовано, що на сучасному етапі слідчі судді існують у низці розвинених держав, таких як: Іспанія, Бельгія, Німеччина, Франція, Нідерланди, Швейцарія, Литва, Латвія, Молдова, Україна. Головними цілями їхньої діяльності є забезпечення прав, свобод та законних інтересів громадян у кримінальному процесі, справедливості та рівності сторін, а також розширення судового контролю над органами досудового розслідування. Як бачимо, ефективне існування слідчих суддів у зарубіжних країнах та колишній історичний досвід нашої держави є одним із обґрунтувань необхідності впровадження нового інституту у сучасне законодавство.

Підсумовуючи вивчення кримінального судочинства у розглянутих зарубіжних країнах, можна сказати, що судова діяльність у цих країнах

направлена на захист прав і свобод особи, винесення справедливого вироку, охорони інтересів держави. Реалізація цих та інших завдань до певної міри сприяють кримінально-процесуальним правовідносинам учасників судочинства.

Література:

1. Сиза Н. П. Повноваження слідчого судді щодо здійснення судового контролю у кримінальному процесі України. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2012. № 2(6). 200 URL: http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12snpkpu.pdf

2. Попелюшко В. Слідчий суддя у кримінальному провадженні: процесуальний статус та процесуальні функції. Право України. 2013. № 11. С. 145–153.

3. Рогальська В.В. Броневицька О.М. Повноваження слідчого судді у кримінальному провадженні. Кримінальна юстиція :реалії та перспективи: матеріали круглого столу (м. Львів, 11.06.2021р.) Львів: ЛьвДУВС, 2021. С. 289-294.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийнятий Верховною Радою України від 13.04.2012 р. No 4651-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text

5. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. Київ, 2015. 208 с.

6. Шаповалова І.С., Рогальська В.В. Застосування практики Європейського суду з прав людини слідчим суддею місцевого загального суду під час здійснення судового контролю монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 274с.

References:

1. Syza N. P., (2012). The powers of the investigating judge to exercise judicial control in the criminal process of Ukraine. *Journal of the National University "Ostroh Academy"*. Series "Law". N 2(6). 200 URL: http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12snpkpu.pdf [in Ukrainian].

2. Popelyushko V. (2013). The investigating judge in criminal proceedings: procedural status and procedural functions. Law of Ukraine. N 11. P. 145–153. [in Ukrainian].

3. Rogalska V.V., Bronevitska O.M., (2021). The powers of the investigating judge in criminal proceedings. [Criminal justice: realities and prospects: materials of the round table]. (Lviv, 11.06.2021) Lviv: *Lviv State Department of Internal Affairs,*. P. 289-294. [in Ukrainian].

4. Criminal Procedure Code of Ukraine: adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine on 13.04.2012 N 4651-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text [in Ukrainian].

5. Fuley T. I., (2015).Application of the practice of the European Court of Human Rights in the administration of justice: Scientific and methodological manual for judges. 2nd ed. corrected, supplemented. Kyiv, 208 p. [in Ukrainian].

6. Shapovalova I. S., Rogalska V. V., (2020). Application of the practice of the European Court of Human Rights by an investigating judge of a local general court during the exercise of judicial control monograph. Odesa: *Publishing house "Helvetica",* 274 p. [in Ukrainian].